

Beata Kunat

Rola nauczyciela we wspieraniu aktywności plastycznej dzieci – postulaty i rzeczywistość

Aktywność plastyczna dzieci przyczynia się do rozwoju ich indywidualności umożliwiając jednocześnie im kontakt z bogactwem tworzywa, różnorodnością form i kształtów, wielością barw. Może ona również pomagać w usuwaniu napięć i konfliktów psychicznych, przezwyciężać frustrację, zapewniać dzieciom radość i zadowolenie¹. Dzięki twórczości zdobywają one swoiste doświadczenie emocjonalne i poznawcze w trakcie wytwarzania tego, co je cieszy, interesuje we wszystkich fazach działania twórczego².

Zajęcia plastyczne bowiem odgrywają ważną rolę w rozwijaniu dyspozycji psychicznych dziecka takich jak: samodzielność, wytrwałość, umiejętność planowania, dokonywania właściwych wyborów³. Ponadto właściwie zorganizowana i poprowadzona działalność plastyczna dziecka przyczynia się do niwelowania u niego lęków i zahamowań, rozwija w nim pewność siebie, odwagę i wiarę we własne możliwości twórcze oraz samodzielne myślenie. Zajęcia te sprzyjają budzeniu się zainteresowań u dzieci, wspierane są ich cechy charakteru takie jak: umiejętność współzycia i współpracy z innymi oraz wytrwałość. Plastyka bez wątpienia wzbogaca wewnętrznie dzieci, bo dzięki niej poznają one siebie, uczą się dostrzegać, doceniać i kształtować w sobie wartości duchowe⁴.

Rozwój aktywności plastycznej dziecka zależy od wielu czynników. W dużej mierze są to zadatki wrodzone, natomiast ich kształcenie i rozwijanie zależy od środowiska, w którym ono przebywa, jego pozytywnego i stymu-

1 E. Gada, *Rzeczywistość stworzona po swojemu*, „Edukacja i Dialog” 2002, nr 1.

2 J. Uszyńska-Jarmoc, *Twórcza aktywność dziecka. Teoria – rzeczywistość – perspektywy rozwoju*, Białystok 2003, s. 52.

3 Por.: M. Jąder, *Techniki plastyczne rozwijające wyobraźnię*, Kraków 2007, s. 9.

4 U. Szuścik, *Z doświadczeń kształcenia pedagogiczno-plastycznego*, [w:] K. Olbrycht, H. Danel-Bo-brzyk (red.), *Wychowawca estetyczny. Kompetencje i kształcenie na poziomie wyższym*, Katowice 1990, s. 101.

lacyjnego charakteru oraz procesu nauczania i wychowania⁵. Warunki stymulowania aktywności twórczej można podzielić na: wewnętrzne (podmiotowe) i zewnętrzne (przedmiotowe)⁶. Zgodnie z tą klasyfikacją we wspieraniu twórczej aktywności dzieci istotna jest rola sytuacji psychopedagogicznych: warunków wewnątrzno-zewnętrznych, warunków emocjonalno-motywacyjnych powiązanych z materialnymi i metodycznymi warunkami środowiska wychowawczo-dydaktycznego⁷.

Należy podkreślić rolę nauczyciela klas początkowych w wyzwaniu aktywności plastycznej dzieci, bowiem od skuteczności jego oddziaływań w dużym stopniu zależy pozytywny stosunek dzieci do plastyki, ich dalszy rozwój zainteresowań i umiejętności plastycznych⁸. Przed nauczycielem, zwłaszcza edukacji wczesnoszkolnej, stoi ważne zadanie, by dojrzeć w każdym swoim wychowanku twórczy potencjał plastyczny oraz poprzez różne sposoby wspierać jego aktywność plastyczną. Wymaga to od nauczyciela wiedzy i dobrej znajomości każdego dziecka, bowiem od kwalifikacji i kompetencji nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej zależy w dużej mierze poziom przygotowania ucznia do systematycznego uczenia się na szczeblu wyższym. Zatem do pracy z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym nauczyciele powinni być wyjątkowo i wielostronnie przygotowani, bo od ich kompetencji zawodowych, osobowościowych i kunsztu dydaktycznego zależy to w jakim stopniu kształcenie elementarne spełni swoją doniosłą społecznie i pedagogicznie rolę. Istotne więc jest wieloaspektowe przygotowanie kandydatów na nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej do pracy z dziećmi w młodszym wieku szkolnym, a w tym zdobycie przez nich wysokich kompetencji plastyczno-pedagogicznych, na których jakość składa się wiele elementów indywidualnych takich jak: poziom uzdolnień, osobowość, cechy charakteru oraz czynników zależnych bezpośrednio od ich pracy, wysiłku włożonego w nabywanie wiedzy i sprawności plastycznych oraz wiedza i umiejętności metodyczne. Świadomy w zakresie twórczości plastycznej dziecka nauczyciel, to przede wszystkim osoba znająca fazy rozwoju jego twórczości plastycznej, posiadająca umiejętność diagnozowania zdolności plastycznych dzieci, potrafiąca tworzyć właściwe warunki wpierające ich proces twórczy.

5 J. Kawalec, *Stymulowanie zdolności plastycznych młodzieży*, „Edukacja i Dialog” 2001, nr 1.

6 J. Kujawiński, *Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas początkowych*, Warszawa 1990, s. 56.

7 J. Orzelska, *Rola kształcenia wielostronnego w rozwijaniu twórczego myślenia*, Szczecin 2005, s. 76.

8 Zob.: R. Poppek, *Psychoterapeutyczna funkcja dziecięcej ekspresji artystycznej*, [w:] *Twórczość artystyczna w wychowaniu dzieci i młodzieży*, S. Poppek (red.), Warszawa 1985; idem, *Analiza psychologiczna twórczości plastycznej dzieci i młodzieży*, Warszawa 1978.

Z całą pewnością nauczyciel jest podstawowym ogniwem zajęć plastycznych, ponieważ warunkuje on powodzenie procesu twórczego ich uczestników. Zasada, którą powinien się on kierować w swojej pracy jest podmiotowość działań wychowawczych, czyli akceptowanie, szanowanie uczestników zajęć jako niepowtarzalnych osób. Ważnym warunkiem jego działań jest znajomość potrzeb, zainteresowań swoich wychowanków. Nauczyciel wówczas zachęca, inspiruje, pozwala na samodzielne poszukiwania, pobudza ciekawość dzieci stając się aktywnym partnerem procesu rozwoju ich uzdolnień. Wspomagając rozwój twórczości dziecka nauczyciel staje się źródłem granic, wymagań, wyzwań społecznych oraz wsparciem poznawczym i emocjonalnym⁹.

Istotnym warunkiem wspierania aktywności plastycznej uczniów jest to, aby nauczyciel, kierujący ich rozwojem, sam był twórczy w tej dziedzinie, by nie powielał schematów i miał świadomość jak ważna jest właściwa organizacja zajęć plastycznych. Planując zajęcia wspierające aktywność plastyczną nauczyciel powinien odpowiedzieć na następujące pytania: 1) Jaka jest struktura twórczej aktywności plastycznej dziecka? 2) Co uczeń może odkryć poprzez aktywność plastyczną?

Nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej powinna obowiązywać świadomość struktury treści, form i specyfiki wypowiedzi plastycznej w odniesieniu do różnych grup wiekowych dzieci, bowiem każde dziecko powinno mieć okazję do przejścia poprzez wszystkie, dostępne danej grupie wiekowej, zróżnicowane zadania z wyobraźni i natury, a także poprzez takie dziedziny ćwiczeń plastycznych jak: malowanie, rysowanie, modelowanie, rzeźbienie, konstruowanie przestrzenne. W założeniu powinien to być trening ogólnodyscyplinarny pozwalający na wykrycie określonych skłonności twórczych dziecka. Nauczyciel przede wszystkim powinien być świadomy celu prowadzonych zajęć. Musi zdawać sobie sprawę z tego, że głównym celem edukacji plastycznej nie jest nauczanie, ale kształtowanie postaw poprzez czynności i umiejętności związane z aktywnością plastyczną. Opanowanie przez dziecko określonych umiejętności i technik plastycznych są istotnymi celami, ale pośrednimi, wiodącymi do głównego celu, którym jest wychowanie przez działanie o charakterze twórczym¹⁰.

9 A.J. Brzezińska, *Jak skutecznie wspierać rozwój*, [w:] *Psychologiczne portrety człowieka*, A.J. Brzezińska (red.), Gdańsk 2005, s. 684-685.

10 Ibidem.

Kolejne ważne pytania, które stoją przed nauczycielem to: w jaki sposób stworzyć klimat i zmotywować ucznia do tworzenia? Jakie są konieczne materialne warunki działań plastycznych dziecka?

Niewątpliwie czynnikiem sprzyjającym rozwijaniu twórczej aktywności plastycznej dzieci jest ciepła, niepowtarzalna atmosfera zajęć, ponieważ efektem twórczych działań plastycznych powinno być rozwijanie poczucia własnej wartości dzieci. Stworzenie klimatu sprzyjającego twórczości to docenienie dziecka jako osoby, pozwolenie na odczuwanie przez nie radości tworzenia oraz pobudzenie, podtrzymywanie i ochranianie jego wewnętrznej motywacji. Aktywność wyzwalana wewnętrznymi motywami stanowi rezultat otwartości sytuacji i zadań pozostawiających dzieciom swobodę co do wyboru celów i sposobów działania. Rola nauczyciela polega więc na pomocy przez podsuwanie możliwości, pobudzenie ucznia do zastanowienia się, stwarzanie mu okazji do samodzielnego poznawania i podejmowania decyzji. Motywującym czynnikiem do aktywności plastycznej dziecka może być również osobista pasja i przykład nauczyciela, a także jakość prowadzonych przez niego zajęć¹¹. Powinien on dbać o atmosferę życzliwości, akceptując dzieci, pozytywnie oceniając ich próby twórcze, świadomie wyzwalając ekspresję emocjonalną prowadząc do umocnienia poczucia wiary we własne siły, a w efekcie do uruchomienia ich dyspozycji twórczych.

Twórczość plastyczna powinna być ważnym etapem zdobywania pozytywnego doświadczenia w grupie bez występowania rywalizacji, konkurencji; ma być ona sposobem na dostrzeganie mocnych stron uczestników grupy¹². Dlatego szczególną uwagę należy zwrócić na integrację grupy, dzięki której można zrealizować podstawowe cele edukacji twórczej takie jak: rozbudzenie kreatywności, ekspresji, działania i myślenia twórczego, a także otwarcie się na innych i na świat. Przede wszystkim należy uświadomić dzieciom, że posiadają one potencjał twórczy, który mogą wykorzystać. Dlatego największą moc sprawczą w tym względzie ma symulowanie motywacji autonomicznej, czyli takiej, która wyznacza działania wynikające z potrzeb osobistych¹³. Na wstępie nauczyciel powinien zainteresować i zmotywować do uczestnictwa w zajęciach plastycznych, a potem rozwijać kierunkowe uzdolnienia plastyczne. Naturalna motywacja do aktywności twórczej rozwija się bowiem

11 B. Mróz, *Budzenie i rozwój zainteresowań wychowanków*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 1991, nr 5.

12 M. Jąder, *Techniki plastyczne rozwijające wyobraźnię*, Kraków 2007, s. 14.

13 A. Tokarz, *Stymulowanie motywacji sprzyjającej aktywności twórczej w szkole*, [w:] *Teoria i praktyka uczniów zdolnych*, W. Limont (red.), Kraków 2004, s. 66.

w atmosferze bezpieczeństwa, zaufania, gdy dzieci doznają wsparcia ze strony dorosłych, które jest dostosowane do ich indywidualnych potrzeb i możliwości oraz gdy mają one szansę na podejmowanie ryzyka bez strachu i lęku przed niepowodzeniami¹⁴.

O efektywności pracy nauczyciela decyduje również odpowiednio zorganizowany warsztat pracy na zajęciach plastycznych. Różnorodność i wielofunkcyjność materiałów, urządzeń i środków sprzyja rozwojowi ciekawości poznawczej ich uczestników, wyzwala działania eksploracyjne, dlatego warto zorganizować bogato wyposażony kącik do działań twórczych, posiadający niecodzienne materiały.

Kolejnym zadaniem stojącym przed nauczycielem jest odpowiedź na pytanie: w jaki sposób eliminować przeszkody tworzenia?

Pomoc w tworzeniu można rozpocząć od przezwyciężania barier poznawczo-motywacyjnych i emocjonalnych, sztywności myślenia utrudniających aktywność plastyczną. Kolejnym etapem jest stymulowanie twórczości. Procedury i techniki stymulowania zdolności twórczych opierają się na prostych instrukcjach o charakterze zabaw, których głównym celem jest rozwijanie podstawowych zdolności i myślenia twórczego, wspieranie możliwości uczestników w zakresie głównych operacji intelektualnych, a w konsekwencji prowadzą do spontanicznej, niczym nie zaburzonej twórczości. Techniki te rozwijają zdolności wytwarzania, analizowania, opracowywania, łączenia, kombinowania idei, przełamywania schematów i rozpoznawania nowości¹⁵. Stymulowaniu twórczej aktywności plastycznej dzieci sprzyjają zasady dydaktyki twórczości: facylitacji, kontraktu grupowego, ludyczności, rozwijania autonomicznej motywacji poznawczej, wzmocnienia procesu twórczego, przeciwdziałania przeszkodom, osobistej twórczości nauczyciela¹⁶. Zasada facylitacji odnosi się do działań wspierających i ułatwiających twórczość dzieci i polega na usprawnianiu procesu zdobywania wiedzy i umiejętności twórczych, zaś zasada kontraktu grupowego dotyczy sposobu regulowania stosunków między prowadzącym, a uczestnikami zajęć. Kontrakt tworzy się we współpracy wszystkich uczestników zajęć, określa się w nim normy i zasady pracy grupowej, które mają sprzyjać twórczemu klimatowi. Zasada ludyczności (zabawy twórczej) sprzyja wytwarzaniu atmosfery tolerancji, życzliwości i otwartości, natomiast zasada rozwijania autonomicznej motywacji poznawczej dotyczy

14 B. Dyrda, *Teoretyczne podstawy twórczości*, [w:] *Rozwijanie twórczości i inteligencji emocjonalnej dzieci i młodzieży*, B. Dyrda (red.), Kraków 2004, s. 11.

15 K.J. Szmidt, *Pedagogika twórczości. Idee – aplikacje – rady na twórczą drogę*, Kraków 2005, s. 33.

16 Idem, *Dydaktyka twórczości. Koncepcje, problemy, rozwiązania*, Kraków 2003, s. 98-114.

rozwijania ciekawości i zainteresowań poznawczych. Wzmacnianie procesu twórczego odnosi się zatem do roli pedagoga, którego zadaniem jest wzmacnianie zaangażowania dzieci w procesie tworzenia. Zasada przeciwdziałania przeszkodom dotyczy pomocy w pokonywaniu barier i przeszkód procesu twórczego. Ostatnia zasada – osobistej twórczości prowadzącego zajęcia, zakłada, że tylko twórczy człowiek może stymulować twórczość innych.

Nasuwa się pytanie: jak sformułować zadania i sytuacje problemowe, aby zachęcić ucznia do samodzielnego ich rozwiązywania? Jest to kolejne wyzwanie dla nauczyciela.

Ważnym warunkiem rozwijania aktywności twórczej dziecka jest inspirowanie i rozwijanie samodzielnego formułowania i rozwiązywania problemów, co w konsekwencji umożliwi radzenie sobie z zdaniami o zmiennych strukturach, z nowymi sytuacjami wymagającymi przezwyciężenia utrwalonych schematów postępowania¹⁷. Wspieranie twórczej aktywności plastycznej dziecka powinno przejawiać się w wytwarzaniu atmosfery poszukiwań twórczych w zakresie formy, treści i warsztatu plastycznego, w wytwarzaniu nastroju do pracy twórczej poprzez wprowadzanie innych dziedzin sztuki w celu wywołania odpowiedniego nastawienia emocjonalnego, w szanowaniu indywidualnej koncepcji rozwiązania zadania, przy równoczesnym stawianiu wyższych wymagań warsztatowych. Dotyczy to elastyczności nauczyciela w zakresie organizacji zajęć, a także w zakresie wykorzystywania dyspozycji struktury uzdolnień plastycznych.

Elementem wspierania i podtrzymywania zainteresowań plastycznych, a także motywem podsycającym pasję twórczą dzieci jest stosowanie form i metod aktywizujących w pracy z dziećmi uzależnionych od różnic ich indywidualnego rozwoju, a także wprowadzenie dużej dobrowolności tematycznej, formalnej, technicznej oraz unikanie szablonów i matryc. Nauczyciel powinien pobudzać wyobraźnię dzieci, sprawiać, że dany temat je zainteresuje i z radością przystąpią do tworzenia. Im bardziej wielostronnie i zmysłowo poznają one dany temat, tym bardziej stanie się on dla nich ciekawszy, dlatego prowadzący zajęcia powinien stwarzać sytuacje, w których zaangażowane zostaną wszystkie zmysły dzieci¹⁸. Ważna jest również integracja działań plastycznych z różnymi dziedzinami sztuki (muzyka, drama), a także z zabawami rozwijającymi myślenie twórcze. Podobieństwo odczuć słuchowych i wzrokowych oraz kojarzenie

17 J. Orzelska, *Rola kształcenia wielostronnego w rozwijaniu twórczego myślenia*, Szczecin 2005, s. 78.

18 R. Kozieł, *Rozwijanie wyobraźni dziecka na zajęciach plastycznych o charakterze integracyjnym*, [w:] *Edukacja kreatywna*, E.A. Zwolińska (red.), Bydgoszcz 2005.

ich w toku oglądania i słuchania doprowadza bowiem dziecko do odkrycia analogii i różnic formy tych odmiennych dziedzin twórczości.

Aby proces samorealizacji dzieci podczas aktywności plastycznej przebiegał z pomyślnym skutkiem konieczne jest stosownie zabiegów psychodydaktycznych, dzięki którym możliwe jest łagodzenie, a nawet zapobieganie kryzysom w twórczości plastycznej: nasilenie ćwiczeń plastycznych niedających bezpośrednich rozwiązań realistycznych przez zastosowanie różnorodnych środków wyrazu, pamiętając, że praca powinna dawać zadowolenie i radość twórczą bez względu na efekt artystyczny tego procesu.

W pracy z dziećmi, by stworzyć warunki do twórczego działania, z całą pewnością powinno się wykorzystywać wiele metod oddziaływania. Metody pracy na zajęciach plastycznych muszą być tak urozmaicone, aby rozbudzały twórczą inicjatywę dzieci do dalszego samokształcenia i samorozwijania. Ważna jest metoda przygotowująca do samodzielności oraz cały ich arsenał budowania wiary we własne możliwości, rozbudzania wyobraźni, pobudzania do twórczego myślenia i aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Nauczyciel powinien inspirować twórcze sytuacje, które są układem warunków i bodźców pobudzających do spontanicznego działania, w toku którego uczestnicy zajęć zbierają nowe doświadczenia i konstruują nową, własną wiedzę o sobie i o świecie, zdobywają nowe umiejętności, rozwijają postawy¹⁹. Zadaniem nauczyciela jest zatem projektowanie sytuacji dostarczających dzieciom jak największej liczby bodźców pobudzających do ich twórczej ekspresji plastycznej dzięki wprowadzeniu różnorodnych środków ekspresji, środków pomocniczych i tematów pobudzających wyobraźnię²⁰.

Powyższe rozważania konstruują postulaty w zakresie powinności nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej względem rozwijania aktywności plastycznej dzieci.

Postawmy sobie pytanie: jaka jest rzeczywistość edukacyjna w tym aspekcie?

Z analizy literatury można wnioskować, że poziom kompetencji w zakresie twórczości plastycznej nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej jest niewystarczający. Dotyczy to zarówno metodyki jak i umiejętności warsztatowych oraz znajomości sztuki²¹. Nauczyciel, zmagający się z własnymi niedostat-

19 J. Uszyńska-Jarmoc, *Od twórczości potencjalnej do autokracji w szkole*, Białystok 2007, s. 34.

20 M. Morga, *Twórcza aktywność uczniów*, „Życie Szkoły” 1990, nr 10, 1990.

21 Zob.: W. Goriszowski, P. Kowalik, *Inspiracje nauczycieli plastyki, a efektywność nauczania uczniów w szkole podstawowej*, Kielce 1993; K. Olbrycht, *Kształcenie pedagogów realizujących wychowanie plastyczne – w świetle aktualnych potrzeb edukacyjnych i uwarunkowań społeczno-kulturowych*, Cieszyń 1998; T. Rudowski, *Wybrane zagadnienia współczesnej edukacji plastycznej*, Warszawa 1999.

kami w tej płaszczyźnie, nie może świadomie kierować rozwojem plastycznym swoich wychowanków. Niewątpliwie jedną z ważnych przyczyn takiego stanu rzeczy jest niewystarczające przygotowanie zawodowe realizowane podczas studiów. Zdobywanie kwalifikacji nauczycielskich, w tym praktycznych, przez studentów kierunków pedagogicznych stanowi złożony problem pedeutologiczny, a także społeczno-kulturowy. Z jednej strony mamy do czynienia z kandydatami na studia w zakresie pedagogiki wczesnoszkolnej o zróżnicowanym potencjale plastycznym, a z drugiej strony absolwenci tych specjalności powinni realizować podstawowe zadania edukacji plastycznej dzieci. Interdyscyplinarny charakter kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, obejmujący różne dziedziny edukacyjne: polonistyczną, matematyczną, społeczno-przyrodniczą, techniczną, muzyczną, sportową, znacznie ogranicza, zawęża zakres i rzeczywiste możliwości osiągnięcia przez nich wysokich kwalifikacji plastyczno-pedagogicznych²². Wymagania pod względem kompetencji nauczycieli klas początkowych są bardzo wysokie. Związane jest to z faktem, że edukacja wczesnoszkolna jest bardzo złożoną specjalnością pedagogiczną. Obejmuje ona, nie tylko konieczność rozumienia i pogłębiania zagadnień pedagogiczno-psychologicznych, ale przede wszystkim zagadnień szczegółowych z zakresu różnych dyscyplin. Zakłada się, że nauczyciel powinien posiadać bogatą wiedzę rzeczową, która pozwalałaby mu na świadomą realizację programu nauczania w zakresie wszystkich przedmiotów²³. Niestety subdyscyplina pedagogiki i pedeutologii, jaką jest pedagogika wczesnoszkolna czy przedszkolna w swoich założeniach, a także propozycjach programowo-strukturalnych, w znikomym, często niewystarczającym stopniu, uwzględnia potrzeby kształcenia estetycznego studentów, w tym także kształcenia plastycznego, co w konsekwencji prowadzi do niskich kompetencji plastyczno-pedagogicznych kandydatów na nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej.

Tezę tę potwierdzają również moje badania²⁴. Studenci pedagogiki nisko i przeciętnie oceniają swoje kompetencje w tym zakresie. Wyniki badań

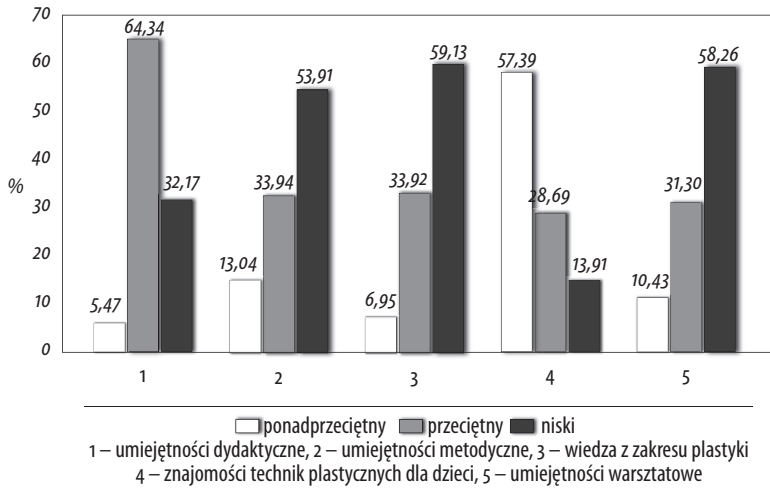
22 A. Wilk, *Problemat kompetencji muzyczno-pedagogicznych studentów pedagogiki wczesnoszkolnej i nauczycieli klas początkowych szkoły podstawowej w świetle przeprowadzonych badań w latach 1992-1999*, Kraków 2004, s. 60.

23 A. Szybalska, *Kompetencje nauczyciela*, [w:] *Edukacja w społeczeństwie „ryzyka”. Bezpieczeństwo jako wartość*, M. Gwoździcka-Piotrowska, A. Zduniak (red.), Poznań 2007, s. 156.

24 Badania własne nad poziomem kompetencji plastyczno-pedagogicznych studentów edukacji wczesnoszkolnej. Badaniami objęłam 115 studentów dziennych i zaocznych, I i IV roku pedagogiki wczesnoszkolnej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku. Projekt zrealizowałam na przełomie marca i kwietnia 2007 roku.

wskazują na niewystarczające kompetencje w sferze wiedzy z zakresu plastyki (59,13%), umiejętności warsztatowych (58,26%), umiejętności metodycznych (53,91%). Tylko w płaszczyźnie znajomości i opanowania technik plastycznych dla dzieci 66 studentów (57,39%) zadeklarowało ponadprzeciętne kompetencje (wykres 1).

Wykres.1. Kompetencje plastyczno-pedagogiczne studentów edukacji wczesnoszkolnej

Źródło: badania własne

Badani studenci pedagogiki wczesnoszkolnej deklarują niską świadomość w zakresie aktywności plastycznej dziecka. W praktyce zawodowej oznacza to, że absolwenci tej specjalności będą mieli zasadnicze trudności z rozwijaniem zainteresowań plastycznych dzieci oraz z kształtowaniem ich sfery emocjonalno-estetycznej. Ich rola we wspieraniu aktywności plastycznej będzie znacznie ograniczona. Przeprowadzona przeze mnie wstępna diagnoza skłania do następujących refleksji:

- Warto by było wprowadzić zmiany w procedurze naboru studentów na kierunki pedagogiczne o specjalności wczesnoszkolnej oraz zastanowić się nad nową strategią kształcenia plastycznego nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, by poziom kompetencji plastyczno-pedagogicznych stale wzrastał poprzez działania programowe i strategiczne.
- Zmiany powinny dotyczyć również poszukiwania nowych rozwiązań strukturalno-programowych kształcenia artystycznego studentów edukacji wczesnoszkolnej.

- Do problemów wymagających nowych systemowych rozwiązań kształcenia artystycznego zaliczyć należy m.in. wprowadzanie szybszego rozwoju i możliwości awansu naukowego i artystycznego nauczycieli akademickich prowadzących przedmioty artystyczne.
- Zwiększenie roli i miejsca przedmiotów artystycznych w planach i programach studiów.
- Określenie obligatoryjnych i fakultatywnych przedmiotów artystycznych oraz form ich zaliczenia.
- Opracowanie, odzwierciedlających aktualny poziom wiedzy, umiejętności artystycznych i metodycznych programów kształcenia nauczycieli pedagogiki wczesnoszkolnej, podręczników, skryptów.
- Dokonanie w szerszym zakresie wprowadzenia aspektów współczesnych systemów wychowania artystycznego.
- Niezbędne jest kontynuowanie badań na temat skuteczności kształcenia artystycznego studentów i pracy zawodowej nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej z rozszerzeniem problematyki o relację z pozostałymi dziedzinami edukacyjnymi wchodzącymi w zakres nauczania zintegrowanego.

Współczesny model jakości kształcenia artystycznego studentów na kierunkach i specjalnościach pedagogicznych, odnoszących się do pedagogiki wieku dziecięcego, wymaga zintegrowanych badań w zakresie edukacji kulturalnej, w tym plastycznej, poszukiwania nowych, systemowych strategii kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej²⁵ oraz kompetentnych nauczycieli plastyki dla potrzeb wszystkich typów i rodzajów szkół.

SUMMARY: *The role of a teacher in supporting artistic activeness of children. Postulates and the reality*

The presented text is a result of considerations carried out on the question of creating and reception of art by children in early education age. The article shows the teacher the needed and possible directions of work with a child as a receiver and create art. A large part of the paper is devoted to the practical teaching of art. The author analyses the ways and methods of supporting children's artistic activeness. In the second part of the article the concept has been presented of competence necessary to support artistic activeness of children.

25 Zob.: J. Kurcz, *Edukacja artystyczna wobec przemian społeczno-oświatowych*, Zielona Góra 2002; K. Duraj-Nowakowa, *Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej, modernizacja teorii i praktyki*, Kraków 1998.